СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 93. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 22. квітня, 1926. VOL. XXXIV. No. 93. Jersey City, N. J., Thursday, April 22. 1926. THREE CENTS

Секретар стейту про заграничну політику уряду.

НЮ ЙОРК, 20. квітня.—На річному обіді новинкарської організації Асошіейтид Прес виступав з головною промовою секретар стейту Келоґ, який зясував в промові заграничну політику американського уряду.

Келоґ представляв сю політику так, щоби слухачі набрали переконання, що він не змінив сути політики свого попередника. Америка приступила до світового суду при Лізі Народів з ріжними обмеженнями й застереженнями, але не приступить до Ліґи Народів. Злучені Держави будуть брати участь у межинародній конференції для розоруження та будуть робити все в своїй силі, щоби до розоруження довести.

Келоґ обороняв далі лозанський договір з Туреччиною, проти затвердження котрого виступили ріжні епископи. Келоґ критикував сих епископів, кажучи, що їх критика є чисто негативна; вона каже, що треба відкинути, але не каже, що на місце сього договору треба зробити.

СВАРКИ ЧЕРЕЗ ПРОГИБІЦІЮ МЕЖИ СЕНАТОРАМИ

ВАШИНГТОН, 20. квітня. — Прогибіційний закон доводить до що раз більшого розділу й завзяття межи сенаторами й конгресменами. Видно се було підчас нинішньої дискусії в субкомітеті сенатового комітету для судових справ, який веде прогибіційне слідство, коли сенатор Рід, голова сього комітету попросив о відложення слідства зі середи на четвер, щоби він міг взяти участь у дебаті сенату над італійсько-американською умовою щодо сплати воєнних довгів. Се домагання Ріда викликало справдішну бурю проти голови комітету, і комітет остаточно таки відкинув його внесення.

ЗБИРАЮТЬ ГРОШІ НА ПІДДЕРЖАННЄ НАУКИ.

ВАШИНГТОН, 20. квітня. — Герберт Гувер, Ілайгу Рут, Чарлз Гюз та другі визначні американські політики зорганізували комітет, який поклав собі за ціль зібрати серед американського громадяньства 20 міліонів долярів на піддержанне наукових дослідів в Америці.

Комітет уже зібрав субскрипції на 3 міліони долярів.

МІСТО В НЕБЕЗПЕЦІ ВІД ДИНАМІТУ.

РОКЛЕНД ЛЕЙК, НЮ ЙОРК, 20. квітня. — В старій ледівни, що лежить в північній частині місточка, вибух збірник динаміту. Від вибуху повстав пожар, який знищив кільканайцять домів. Коли вибух динаміт, відломки бервен і каміння падало по всему місточку, але мешканці, бачучи небезпеку, держалися в закриттю, і через те ніхто не потерпів.

КАТАСТРОФА НА ПІДВОДНІЙ ЛОДЦІ.

НЮ ЛОНДОН, Конетикат, 20. квітня. — На підводній лодці „S—49" вибух збірник кислородного газу та покалічив 12 моряків зі залоги лодки. Ратунковий відділ фльоти надів маски та з трудом добув покалічених. Трох зі залоги скоро померло.

СЛАВНИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК ПРИЗНАЄТЬСЯ ДО БЕЗБОЖНОСТИ.

КАНЗАС СИТІ, Мезуре, 20. квітня. — Синклер Луис, один з найвизначнійших американських письменників, промовляв тут сеї неділі в одній з місцевих церков і в своїй промові висмівав погляди про Бога, загально приняті серед фундаменталістів. В одному місци промови бесідник виняв годинник, положив його на проповідальницю перед себе й сказав, що коли Бог є такий, як його представляють проповідники, то він певно покарає бесідника за його слова.

З ТКАЛЬНЯНОГО СТРАЙКУ.

ПЕСЕЙК, Ню Джерзі, 20. квітня. — Хоча ще не минуло доби від заяви ґубернатора Мура, що він не думає вмішуватися в ткальняний страйк, а вже він заявив, що він змінив свою постанову та іменує комітет, який має довести до скорого полагодження страйку. Фабриканти хвалять його плян.

В презбитеріянській церкві в Песейку відбулися збори презбитеріянських проповідників довколичних церков у справі страйку. На зборах зявився також др. Томас, соціял. провідник котрий колись був діяльним презбитеріянським проповідником. В своїй промові до проповідників др. Томас звертав їм увагу, що власне страйк дає проповідникам і священникам усіх церков нагоду показати, що вони справді є учениками Христа. Вони не повинні ховатися в діри, як їх вірні найшлися в клопоті, але якраз тоді вони повинні виступати наперед. Коли фабриканти й поліція вживає царських способів боротьби проти страйкарів, то власне церкви повинні підняти протест проти сих надужить. Якщо робітники програють свою боротьбу за краще життя для себе й своїх родин, то сі робітники будуть до смерти памятати, що церкви говорять високі річи, але в страйку вони не рушили й пальцем.

Бесідник взивав присутних проповідників, щоби вони не дивилися на те, що він соціяліст. Деколи соціялістом богато лекше бути, як справдішним Християнином, — говорив проповідник.

Остаточно наради рішили не робити в справі страйку ніякого практичного кроку.

СЕНАТОР ВИНУЄ РАКЕФЕЛЕРА ЗА СТРАЙК.

ВАШИНГТОН, 20. квітня. — Сенатор Шипстед заявив у сенаті, що Джан Д. Ракефелер Мол. своєю невідповідною політикою супроти робітників довів до страйку кондукторів і пічкурів на зелізниці Вестерн Меріленд.

КУДИ ИДУТЬ ГРОШІ НАШОГО НАСЕЛЕННЯ?

Польська Дирекція Убезпечень Взаємних, яка має силу примінювати примус обезпечення від огню, виявила в останніх часах стільки скандалічних промахів, що дивно стає як не вглянула ще досіль влада у тайни господарки ПДУВ суспільним майном. Ось низка злочинних розтрат гіркої кервавиці, стягненої м. ин. і з нашого населення при помочі жандармських багнетів: Дивоглядне це товариство пішло проти своїх статутів і зложило свої фонди в Польськім Банку Гандльовім, — який збанкротував. Розуміється гроші ПДУВ-а пропали. П. Д. У. В. пустився на спекуляції, на торговлю акціями, на чім також сильно прорізав. Впакував він величезні суми в „Банк Будовляни" в „Звьонзек спулдзельні будовляних" і в „Повшехни звьонзек льокаторуф". Нині ні банку, ні „звьонзкуф", ні будівель, — ні вложених грошей. Кромі того купив ПДУВ від якоїсь голяндської фірми патент на будову бетонових домів і мав до 1926 року вибудувати 3 тисячі таких домів. Нині і гроші за патент пропали і ні одного дому не вибудовано. В додатку, позволив собі ПДУВ на фінансовання відомого, ганебного розвалу варшавського собору, чого Турки-невіри не важилися зробити в 14 столітю з софійським собором в Царгороді, — а зосібна, що стверджують польські часописи, видав ПДУВ кольосальну силу гроша на підтримку „культурних" польських установ на кресах. Нечуване, а проте — правдиве. Про асекураційне лихоліття, яке переживає наш нарід з приводу ПДУВ, хіба не треба говорити.

ЖАЛІБНІ ЗБОРИ ПАРИЖСЬКИХ УКРАЇНЦІВ З ПРИВОДУ 14. МАРТА.

В річницю акту держав антанти з 14. марта 1923 відбулися в Парижі жалібні збори місцевих Українців, скликані Союзом українських громадян у Франції. На зборах виголошено ряд рефератів про західно-українські справи. І. Борщак мав реферат про міжнародне значіння галицької справи, Т. Савчин, про переслідування Українців в Польщі, Т. Ячменський, про положення українського шкільництва в Польщі. Привітну промову від білоруської громади в Парижі виголосив Рачкевич. По рефератах збори прийняли одноголосно резолюцію з протестом проти ганебного акту, яким зґвалтовано право самоозначення, та проти переслідування визвольного руху не-польських народностей в Польщі.

ЧИМ ЗАЙМАЮТЬСЯ В РАДЯНСЬКИХ ІНСТИТУЦІЯХ?

Харківський „Комунист" подає, що одеська таможня перебула протягом трьох літ 34 ревізії, які зайняли 360 днів. Отже майже кожний третій день урядовці таможні не могли займатися своїм безпосереднім ділом, тільки мусіли обслугувати ревізорів. На це мало було звичайних годин праці, тільки треба було позаурядовими годинами працювати. В однім тільки 1925 р. 759 (?) урядовців таможні мали 10.000 понадурядових годин праці, очевидно екстра гонорованих, викликаних головно ревізіями. Цих ревізій дуже багато не тільки в одеській таможні, а по всіх радянських інституціях, але чомусь вони не годні винищити в тих інституціях безладдя, крадіжок, недбальства, а час урядовцям забирають та й гроші великі коштують. Деинде ревізії причиняються до уздоровлення відносин, а тут виходить навпаки!

З ЦАРСТВА ЗЛОДІЇВ.

З крадіжей і надужить менших і більших польських осіб, слід відмітити цим разом дві великі афери, які виркито у польських військових кругах. В Ярославі відкрито велику крадіж у самоходовому відділі X-дивізії, внаслідок чого опинилися в арештах два високі польські офіцери. Крадіж цятягнулася безкарно повних три роки! У військовому ґеографічному інституті у Варшаві арештовано знову кап. Ст. Тарковского і Вацлава Шерецкого — теж за надужиття! З цьої самої частини сидить уже в тюрмі майор Оменцкі та пор. Тан. — Дальше: У Львові вівся цими днями процес проти залізничих дефравдантів Регліха і тов., але трибунал узнав себе некомпетентним судити про цю справу та передав судові присяжних.— У Кракові тільки-що скінчився процес о крадіж в державній контрольній палаті. Презеса тієї палати, Ласіньского, якому доказано крадіж кількох тисяч зол., засуджено на 6 місяців, а рахункового Біліньского на рік тяжкої тюрми. — У Варшаві ведеться розправа проти командора „польської фльоти" Соколовского, обвинуваченого в тяжких надужиттях підчас військових достав. — У варшавськім окружнім суді ведеться розправа проти Петра Трусковского, прокуратора в Сідлеці, який фалшував на векслях підписи своїх товаришів урядників і таким робом добував більші та менші позички в „Купецькому Банку" в Сідлеці.

СПРОНЕВІРЕННЯ У ПОЛЬСЬКІМ ВІЙСКУ.

У війсковому ґеографічному інституті в Варшаві викрила державна контроля великі спроневірення. У звязи з тим відкриттям арештовано двох польських старшин. Війскові слідчі власти провадять дальші доходження так, що вкоротці дізнаємося деяких цікавих річей з господарки цього інституту.

ПРОДАЖ БОЛЬШЕВИКАМИ ЦАРСЬКИХ БРИЛЯНТІВ.

Важке матеріяльне положення союзних республик примусило союзне правительство пустити в продаж царські бриляпти. Купив їх французький ювелір Франкіано за 603,000 фунтів стерлінґів. Нічого очевидно не можна мати проти розпродажі такого хоч і цінного з історичного боку, але всеж нерухомого майна, аби тільки вирручені від продажі гроші пішли на продуктивні цілі, на помноження народнього багацтва в загально ужиточних вартостях. Цікаво, що проти продажі брилянтів, як доносить закордонна преса, запротестувало російське радянське правительство на тій підставі, що брилянтовий фонд нібито належить не цілому Союзови, а одній тільки Росії. Річ в тім, що продані бриляпти вийняті з корони московських царів і протест Росії проти їх продажі чи не подиктований часом російськими патріотичними чувствами?...

ЗНИЖЕННЯ ЖИТТЄВОГО РІВНЯ В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ.

По свідоцтву заступника комісара земельних справ РСФРР. Свідерського село споживає тепер 63 проц. довоєнної кількости мануфактури, 54 проц. шкіри, 82 проц. цукру, 93 проц. соли, 57 проц. шкла В 1913 р. село споживало 64 проц. всеї продукції промисловости, а в минулім році 38 проц. Це зниження життєвого рівня села треба віднести на карб не тільки спричиненого революцією загального упадку народнього господарства, а також істнуючій економічній системі, яка звязує ріст продукційних сил країни і знижує покупну здатність її населення.

ВЕЛИКА ЕКСПЛЬОЗІЯ В ҐАЗІВНІ В ПОЗНАНІ.

Мешканці міста Познані переживали 26. м. м. ґрізні хвилини. В тамошній ґазівні експльодував один ґазовий збірник. В наслідок великого гуку, який повстав при експльозії, у всіх поблизьких домах повилітали віконні шиби. На ратункову станцію зголосилося 48 осіб, які віднесли в наслідок цеї експльозії більші або манші пораненння. Завдяки ратунковій акції вдалось припинити пожежу та не допустити до вибуху сусідних збірників.

В ПОВЕНІ КРАДІЖЕЙ І НАДУЖИТЬ.

Бувший урядник староства в Дрогобичі, Вонсович, обікрав бюро посередництва праці на 33.000 зол. Тепер вдає варята, і польські ґазети пишуть, що з огляду на це не можна буде потягнути його до судової відвічальности.

МАЄ ПЕХА.

Французький амбасадор у Варшаві Панафіє, який вже мав виїхати з Варшави (на його місце прийшов М. Рош) посовгнувся і зломив ногу. Прощальний бенкет в його честь відкликано.

Велика парляментарна кріза в Польщі.

ВАРШАВА, 20. квітня. — Коаліційний ґабінет премієра Польщі ґр. Скшинського сильно захитаний. Польська партія соціялістична відмовила йому дальшого поперття.

В звязку з тою подією виринули знова ріжні пляни, як ратувати Польщу з безголовля. Найбільше гризе Польщу її економічна кріза. Ніхто не вірить, що злоти вдержиться, бо Америка відмовила дальших позичок.

Думають ратувати Польщу диктатурою з ліва, або з права. Найбільші шанси мав би тепер Пілсудскі, але кажуть, що і він не хоче братися за диктатуру.

Монархісти хочуть використати нагоду і впхнути Польщі короля.

Инші знова проектують переданне влади триюмвіратови зложена з Домского (правиця), Вітоса (людовці) і Пілсудского (лівиця).

Ситуація напружена і ніхто не знає, що принесе слідуючий день.

РОБІТНИКИ ПОПРУТЬ СТРАЙК МАЙНЕРІВ В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН, 18. квітня. — Робітничий провідник Артур Гендерсон візвав уряд, щоби доложив всіх старань і не допустив до страйку, бо за страйкуючими стане ціла Партія Праці.

СТАЛІН ВИСТУПАЄ ПРОТИ КОРУПЦІЇ.

МОСКВА, 18. квітня. — В своїй промові, яку виголосив Сталін підчас конференції ленінградських комуністів, заявив він, що треба платити 13 копійок за пуд збіжа, який на річі коштує три копійки. Це є примір, з якого виходить, що посередництво в торговлі, непотрібна ривалізація і хабарництво спричиняють доріжню та спинюють економічний розвій.

„Товариші! Ми мусимо положити тому конець. Ми мусимо вже раз скінчити з корупцією і створити таку моральну атмосферу, в якій не було би місця для злодіїв" — так закінчив Сталін свою промову.

НАСЕЛЕННЯ ПАРИЖА МАЛІЄ.

ПАРИЖ, 17. квітня. — Від 1921 року населенне Парижа не підноситься, а тільки спадає.

Після послідного обчислення Париж — місто має тепер о 25.000 мешканців менше як в 1921 р.

КАЖУТЬ, ЩО КАРОЛЬ ПОВЕРНЕ ДО РУМУНІЇ ЯК НАСЛІДНИК ПРЕСТОЛА.

ПАРИЖ, 17. квітня. — Повідомляють з добре поінформованих кол, що прийшло до порозуміння між Каролем, а його батьком, королем Фердинандом і матерю, королевою Марією.

Кароль поверне до краю як престолонаслідник. Перед тим одначе мусить ще закінчити процес, який веде проти него його перша жінка Лямбріно.

В АНГЛІЇ ВВАЖАЮТЬ МУССОЛІНОГО „НЕОБЧИСЛИМИМ".

ЛОНДОН, 19. квітня. — Тут не поділяють того страху, який огорнув Туреччину з приводу поїздки Муссоліного до Африки. Тому вважають її зброєння за безцільне, бо не вірять, щоби її грозила війна. Ні Італія ні Греція не мають фінансової сили до ведення нової війни.

Що до мов Муссоліного, то Англійці кажуть брати їх холоднокровно, бо Муссоліні „необчислимий".

ВИЙШЛА ПРАВДА НА ВЕРХ.

ПАРИЖ, 19. квітня. — Мальві, бувший міністер внутрішніх справ, був засуджений підчас війни, подібно як і Кайо, на прогнанне за свою прихильність для Німеччини. Посуджували його о зносини з прекрасною танцюристкою Мата Гарі, яку вважали за німецького шпіона і яку розстріляли в 1917 році.

Між її письмами знайшли письма, підписані буквами — М—І, — які вказували на імя: Мальві.

Це було причиною прогнання Мальві з Франції.

Тепер виявилося, що письма ті висилав до танцюристки французький ґенерал подібного імени та що Мальві був цілком невинним.

ХОЧУТЬ ПОСТАВИТИ НАЙКРАЩУ ЛЮДИНУ НА ЧОЛІ УРЯДУ В ПЕКІНҐУ.

ТОКІО, 19. квітня. — З інтервю з ґенералами Ву і Ченг, які прогнали національну армію ґенерала Фенґа, виходить, що вони не пруться до влади, а шукають за спосібною людиною, яка станула би на чолі уряду.

ПОСТАВИЛИ ПАМЯТНИК ДЛЯ ВИНАХІДНИКА ЕСПЕРАНТО.

ВАРШАВА, 19. квітня. — На жидівськім цвинтарі відслонено сегодня памятник для д-ра Людвика Заменгофа, винахідника есперанто.

Памятник поставлено коштом есперантських, світових організацій.

СОВІТИ ЗДЕРЖАЛИ БУДОВУ ПАМЯТНИКА ДЛЯ МАРКСА.

МОСКВА, 19. квітня. — Совітський уряд зарядив здержання будови памятника Марксови, батькови соціялізму задля браку гроша.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокі числа три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИСТАВМО ДІМ ДЛЯ СТАРИХ, КАЛІК І СИРІТ.

В нинішньому числі Свободи поміщено на другому місци відозву в справі Сиротинця Українського Народного Союза.

Справа Сиротинця вже добре відома всім членам нашої організації та всій українській іміґрації в Злучених Державах. Її піднесено в перше богато літ тому назад. Її дискутовано на всі сторони через кільканайцять літ. Що дальше, тим горячійше. Кілька разів справа виходила вже з дискусії та наближалася до стадії діла. Ухвалювано вже ріжні резолюції, принимано найрішучійші постанови. Мимо сього справа поза резолюції й ухвали досі ще не перейшла. Говорено, й говорено, але нічого в сій справі не зроблено.

Нарешті послідна головна конвенція Українського Народного Союза, що відбулася рік тому в Рочестері, приказала урядови Українського Народного Союза вивести справу зі стадії вічної дискусії та зробити рішучий крок до її переведення в діло.

Переводячи сю ухвалу головної конвенції Українського Народного Союза, головний уряд на своїм першім засіданню, яке відбулося в лютім сього року, вибрав спеціяльний комітет сиротинця, який має занятися переведенням в житте ухвали головної конвенції Українського Народного Союза, а сей комітет зробив сейчас дальший крок до переведення в життя діла будови сиротинця через видання відозви до членів та членкинь Українського Народного Союза, та взагалі до всіх Українців і Українок, які признають вагу сього діла.

З огляду на те, що головна конвенція не ухвалила ніякого спеціяльного фонду на виставлення сиротинця, Український Народний Союз не може збирати на сю ціль примусових фондів від своїх членів. Через те сиротинець може бути виставлений лишень добровільними жертвами. Тому комітет сиротинця й головний уряд Українського Народного Союза відкликається тепер по сі добровільні жертви на ціль виставлення сиротинця для калік, старих, і сиріт.

Справа сиротинця вже всім добре відома. Його потребу признають всі українські іміґранти в Америці виразними словами. Нема нігде ні одного такого слабодуха, який підняв би голос проти такої корисної інституції. Таке було становище нашої іміґрації, як довго справа не прибирала живої форми, як довго вона була ще далека від здійснення. Тепер українська іміґрація в Америці приступає до здійснення сього діла будови сиротинця Українського Народного Союза. Тепер ми ділами покажемо, що ми справді не лишень говоримо за Сиротинцем, але й для нього хочемо працювати. Тепер ми ділами покажемо, що ми свої слова не на вітер говоримо, та що ми зі серця й розуму говоримо. Так як ми однодушно ухвалювали резолюції про потребу сиротинця Українського Народного Союза, так само однодушно станемо тепер ділом і своїми добровільними, але щедрими жертвами докажемо, що ми справді переконані, що українські іміґранти мусять мати при Українськім Народнім Союзі притуловище на случай каліцтва, старого віку або сирітства.

Сила страйку не провідниках а в робітниках.

З гучним трубленнем в усі труби сповіщали песейські й довколичні ткальняні фабриканти, що в понеділок, дня 19. квітня, відкривається наново ткальняні фабрики. Голошено що страйк уже скінчився, що робітники вже мають досить насильства страйкових аґітаторів, що вони хочуть вертати до праці, та з радостю привитають нагоду до праці, яку їм дають фабриканти. І фабриканти, торговельні палати, і поліція, всі противники страйкарів однодушно впевняли, що страйк завалиться.

Прийшов заповіджений понеділок. Поліція змобілізувалася, щоби дати охорону охочим до праці страйколомам. Коло фабрик вешталися аґенти й скріплені сторожі. Змобілізовано всяку силу на випадок, якби страйкарі хотіли силою не пускати до фабрик охочих до праці. Та заповіджені події не сповнилися. Страйкарі не пішли здержувати нікого від роботи. До фабрик зайшло всего пів тисячки скебів що на загальне число страйкарів, що нині доходить до 10 тисяч є просто зникаючою дрібницею. Таж поліції й агентів було в кількоро разів більше, як сих „робітників".

Сі факти розкривають вартість фабрикантської аґітації „несумліних аґітаторів", як се пипишеться так часто в заявах противників страйкарів. Се показує, що сила страйку не в провідниках, а в самих таки робітниках та в тих страшних умовах праці й життя, які їх довели хапатися за те тяжке оружжа боротьби, за страйк.

Супроти сих фактів скидати вину на штучну аґітацію ворохобників може лишень скритий прихильник диктаторських фабрикантів. Сі факти ставлять всіх політиків перед ясним питанням. Вони мусять тепер рішучо заявитися, чи вони з робітниками, які домагаються права на нормальне життє, чи вони з фабрикантами, які хочуть примусити для власних, зле зрозумілих інтересів, робітників жити в нужді. А показати свої симпатії можуть політики не голословними заявами, але ділами. Час словних заяв уже минув. Нині числиться лишень діло.

НЕ ПЛАКАТИ НАМ.

Географічні чинники, або край; етнографічні, або раса; мова, релігія, традиція, звичаї, правова псіхольогія та інші особливі прикмети певної народности ще не творять з маси її націю. **Ці чинники се лише підвалини, фундаменти, на яких виростає моральний чинник — національна свідомість**, себто почування своєї приналежности до певного народу, що має свої власні, відмінні від инших народів цілі, завдання, й інтереси, духові, політичні, економічні.

Нарід без такої живої, активної свідомости звичайно прийнято називати лише етнографічною масою. Етнографічна, несвідома сама себе, своїх завдань ні інтересів, та маса починає перетворюватися в націю з того часу, як пробуджується в осередку її така свідомість.

Національна свідомість, як і кожний чинник зокрема, що складає націю, **не є головний, але він є останній, що довершує творення нації.**

Коли етнографічна маса має свідомість національну, то вона й без одного чи більше чинників, які входять в склад національної окремішности, перетворюється у націю. **Без національної свідомости нема нації.** Иншими словами говорючи, людина не була ще людиною, хоч всі тілесні прикмети її були створені Творцем, поки Він не вдунув у тіло її духа життя й розуму. Отим духом життя і розуму в кожного народу і є національна його свідомість, яка перетворює його в націю.

Як виробляється національна свідомість.

Звичайно така національна свідомість пробуджується раніш усього в людей найбільше нагороджених духово та розумово, — словом у людей, що йдуть на чолі своєї народности, а пізніше нації.

Ті одиниці, поставивши собі метою перетворення рідної народности у свідому націю, починають працювати над зясованням всього того, що творить підвалини нації, аби завершити їх всенародною національною свідомостю. Свідомість пробуджується, коли маси зрозуміють усі особливі прикмети своєї народности, які відріжняють її від инших народностей, а які визначають її відмінний від инших, шлях життя і розвою.

З часом число **одиниць, що працюють над національним освідомленням свого народу**, збільшується, а нарешті **творить численну верству, що зветься інтелігенцією.** Таким чином національна інтелігенція являється органом національної памяти, думки та волі, або простійше кажучи, **інтелігенція національна се мозок нації.** Само собою зрозуміло, чим більший той мозок, чим він здоровий і активніший, тим і успішнійше йде життя та розвій нації. Само собою теж розуміється, що до національної інтелігенції належать всі ті люди, з якої верстви вони не будь, які мають національне освідомлення.

Особливо велика роля інтелігенції тої нації, яка пробуджується, яка переходить процес національного усвідомлення, та провадить активну боротьбу за своє відродження.

Головні ціли національного руху.

Думка, що власна суверенна держава є тим чинником, який забезпечує кожній національности розвиток її життя, відповідно до її інтересів та ідеалів, скристалізувалася ясно вже на початку XIX. віку. Сталося се тому, що як лишень народи стали набиратися свідомости та захотіли жити кождий своїм життєм, то богато з них натрафило на великі перешкоди зі сторони політичного гнету й насильства. Серед таких умов кождий національний рух зараз по своїй появі висував два домагання:

По-перше: **жадання волі й незалежности від чужоземної держави; по друге, засаду обєднання всеї народности під владою самостійного національного уряду.**

Всенародними національними рухами була відбудована незалежність Еспанії. Пізнійше такий же народний національний рух під проводом Гарібальді й Маціні визволив Італію від чужинецької та папської влади, обєднав розбитий на окремі невеликі держави увесь італійський нарід, та створив одну італійську суверенну державу. Та сама національна ідея зібрала в одно окремі німецькі князівства і з них створила німецьку імперію. На наших очах відбулося повстання та обєднання цілого ряду національностей в свої суверенні держави.

Визволителі як гнобителі.

На жаль, неодин народ, як лишень досягне свого національного ідеалу, негайно забуває високі ідеї, в імени яких боровся за власне визволення, і самий починає провадити супроти других національностей ту саму політику, проти якої він повставав.

Розрахунок на земельні надбання коштом сусідів, нахил до насильного поширення своєї національности на шкоду инших, загальна манія державної величности, хоч це й провадить до занепаду самої власної національности — ось куди часто вироджується ідея національна. Поляки намагаються сполячити Українців, Білорусинів, Німців, Литовців; Чехи прагнуть чехізувати Словаків та Німців, а Словаки — пословачити Українців та Мадярів; Мадяри хотілиби мадяризувати Українців та Німців і т. д.

Але це загальне полювання за чужим національним добром нічого другого не принесе, крім загального роздратування. **Народність, яку переслідують, тільки більше згуртовується сама в собі та навчається більше шанувати свій традиційний духовий скарб, мову, релігію, звичаї і права.** Природна ворожнеча до тих, що переслідують націю, замикає шлях до добровільної асіміляції, і національне почуття, яке іноді немовби вже зовсім було задавлене, вибухає нараз з надзвичайною силою, дивуючи і ворогів і прихильників своєю непереможною живучостю. **Наслідки переслідування звичайно бувають протилежні тому, що бажали осягнути переслідувателі.**

Таке порушення чистоти національної ідеї, скорше чи пізнійше, жорстоко помститься на тому, хто ухилився від справедливости. Воно викликає найстрашнійші наслідки для самого таки гнобителя. На се є в історії величезна маса фактів, які доказують, як насильство над маленькими народами приводило до роспаду великих держав. Сила й насильство викликають зрештою не тільки війну зовнішню, але й внутрішню, яка ослаблює й нищить навіть дуже міцні державні організми та деморалізує і духово обезсилює пануючу націю.

Українці — не виїмок.

Тяжкий, тернистий шлях народного визволення проходить тепер наш український нарід, але се шлях тяжкий не тільки йому одному. Усі народи, що визволились з під чужого ярма, проходили той самий кривавий шлях, гартуючи тим свою національну волю. Чим більше мук, чим більше незгод, переживає й побороє людина чи нація в своїм нестримним поході вперед, тим сильнійше загартується вона, духово й фізично. Слабі загинуть або впадуть на шляху боротьби, а нещоцні духом навіть перейдуть в лави гнобителя, а-бо безвільні здадуться на його ласку. До кінця залишаться на шляху лише сильні й здорові духом, які й дійдуть до остаточної перемоги.

На тому тяжкому хрестному шляху, який проходить тепер український нарід, відвіється від нього полова, кукіль і зона та легке, надщерблене чи зіпсуте зерно, а лишиться лише повноцінне зерно, яке дасть знаменитий урожай. Мудрий господар завжди сіє найліпші якости зерно, аби його праця на полі не пішла на марно. Так і закон життя, помимо волі й свідомости людей, переводить такий вибір всього ліпшого, відвіває все гірше й негідне, аби людство розвивалося і кріпло, а не занепадало. Для того й утворений ним закон боротьби, від якого жадна людина чи нація, чи все людство ухилитися не може, аби не загинути.

Український нарід сміло й вперто став до бою за своє краще майбутнє, і в тому вже є запорука, що він переможе. Нарід наш не ухилився від бою, хоч і не був ще до нього приготований, бо відчував, що колиб він виявив пасивність тоді, коли треба виявити активність, то це довелоби його до смерти.

А те, що по страшній катастрофі він не склав своєї зброї, а продовжує боротьбу та накопичує нові сили до відповідного часу, говорить за те, що ми переможемо.

ТУГА ЗА РІДНИМ КРАЄМ.

По чужині блукаючи
Ридаю і плачу,
Чи я вільну Україну
Хоч ще раз побачу.

Булоб лучше в темнімгробі
Спокійно лежати,
Ніж по світі блукаючи,
Долю проклинати.

Поглянь мати Україно,
Прилинь подивися,
Як блукають твої діти
Де ти озовися!

Україно! Мати моя!
Єдиний мій квіте.
Погибають тут безчасно
Твої милі діти.

Січовик **М. Похмурський.**

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Ню Йорк, Н. Й. С. П. Перешліть нам статут Українського Робітничого Дому. Якщо ми переконаемося, що з Вами поступили проти статута, помістимо заяву.

Вунсокет, Р. Ай. П. С. Того рода дописи повинні бути підписані повним іменем. Правди нема чого боятися, за ню варта постояти. Кромі цего такі відомости, які подаєте повинні бути потверджені місцевими організаціями. В таких справах редакція мусить бути дуже осторожна. Практика навчила нас того.

Блекстон, Масс. І. Ш. Пробуйте писати прозою.

Ню Йорк, Н. Й. М. О. Перешліть, але тільки вибрані поезії. Якщо будуть надаватися до друку, скористаємо з них.

ДО ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНИЦЬ У. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ

ШАНОВНІ ПАНІ І ПАНОВЕ:—

Прийшов час, що мрії і бажання, наші і членів У. Н. Союза можуть стати дійсностю, якщо лиш члени У. Н. Союза поможуть справі матеріяльно. Маємо на думці справу Сиротинця. Вже від богато літ давався відчувати брак приміщення для сиріт по членах нашої організації та притулку для старших, немічних членів У. Н. Союза. Сироти по членах У. Н. Союза попадали в чужі притуловища, котрих заряди виховували їх часто на ворогів народа, з котрого вони вийшли. Старші члени, не маючи сили працювати і не маючи засобів до життя ні допомоги від рідні, тиняються по ріжних домах для убогих. Як з ними там поводяться, про се знає богато наших земляків. Зарадити сьому лиху не буде можна так довго, поки при У. Н. Союзі не повстане власний Сиротинець, приміщення для сиріт і старших членів нашої орґанізації.

В передконвенційних проектах минулого року сю справу порушував майже кождий проектодавець, а на XVI Головній Конвенції У. Н. Союза, яка відбулася в цвітню 1925 року в Рочестер, Н. Й., по переведенню всесторонної дискусії запала була ухвала, якою припоручено головному урядови У. Н. Союза найти можливий спосіб переведення орґанізації Сиротинця при У. Н. Союзі. Конвенція жадного фонду на сю ціль з каси У. Н. Союза не ухвалила, бо ріжні фонди в касі орґанізації є призначені на ріжні цілі обняті статутом У. Н. С., а конвенція не хотіла накладати на членів нового примусового податку на ціль Сиротинця та в сей спосіб підносити місячні членські вкладки.

На річнім засіданню головного уряду У. Н. Союза, яке відбулося в лютім сього року, обговорювано між иншим і справу Сиротинця при У. Н. Союзі. По переведенню всесторонної дискусії ухвалено вибрати на сім засіданню Комітет, з пятьох людей, чотирох з головних урядників та одного редактора. До комітету увійшли: д.д. Михайло Угорчак яко предсідатель Комітету, Марія Ольшаницька яко містопредсідателька, Омелян Ревюк, яко секретар та Стефан Матчак і Григорій Пипюк яко члени. Головний уряд вложив на сей комітет обовязок випрацювати плян зібрання ПЕРШИХ СТО ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ на річ Сиротинця добровільними жертвами від членів, відділів У. Н. С. і від всіх сторін, які почуватися-муть приятелями такої гуманної інституції. Коли така сума буде зібрана, тоді сей комітет випрацює плян будови Сиротинця і по одобренню його повним головним урядом, дасть членам по відділах У. Н. Союза до потвердження через референдум. На початок сего фонду головний уряд ухвалив внасигнувати з каси У. Н. Союза з фонду убогих ДЕСЯТЬ ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ ($10,000.00). Жертви, які цей комітет буде збирати, будуть уміщені в банках як Фонд Сиротинця-Приюту на імя У. Н. Союза. Головний касієр враз з головним фінансовим секретарем У. Н. Союза мають сі жертви депонизувати по банках так, як вони поступають з другими фондами У. Н. Союза.

Підписані члени головного уряду У. Н. Союза мають надію, що весь український народ в Америці прийде щиро в поміч комітетови на його поклики. Маємо повну надію, що члени У. Н. Союза, ба й увесь наш загал в Америці приймуть сю відомість з вдоволенням і радістю та поможуть перевести многих бажання в дійсність в недалекій будучности.

Тож до діла! Всі як оден даймо поміч Комітетови Сиротинця при У. Н. Союзі та покажім ділом, що нам лежить на серцю доля сиріт і старих членів У. Н. Союза в Америці.

Дано в Джерзи Ситі, Н. Дж., дня 30. марта, 1926.

ГОЛОВНИЙ УРЯД У. Н. СОЮЗА:

Теодор Грицей, гол. предс.; **Михайло Угорчак,** гол. містопр.; **Марія Ольшаницька,** гол. містопредс.; **Іван Каштанюк,** гол. рек. секр.; **Роман Слободян,** гол. фін. секр.; **Василь Левчик,** гол. касієр; **Семен Ядловський,** менаджер Свободи; **Онуфрій Шараварко, Омелян Рекрут і Григорій Пипюк,** члени контр. комісії; **Марія Мельник, Анна Стадник, Стефан Матчак, Василь Гришко, Михайло Петрівський,** др. **Микола Клим, Т. Михальчук,** о. **В. Сполітакевич, Мик. Шевчук і Дмитро Братусь,** радні.

Панталеймон Куліш.

НА ЧУЖІЙ ЧУЖИНІ.

І тебе вже оце не побачу до віку, мій краю коханий,
Не побачу степів тих розкішних, гаїв тих співучих,
І поляжу без слави в могилі чужій і нікому не знаній,
І забудуть мене на Славуті-Дніпрі, на порогах ревучих!
Не забудеш мене, поки віку твого, моя нене Вкраїно,
Поки мова твоя голосна у піснях, як срібло чисте, дзвонить;
На що глянеш — усюди згадаєш свого бідолашного сина:
Од тебе, моя нене, його туподумство людське не заслонить!

ПОЗІР! ФИЛАДЕЛФІЙЦІ І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

Заходом відділів У. Н. Союза з Филадельфії при вспівучасти доокопичних відділів

— відбудесь —

ЮВИЛЕЙНЕ СВЯТО

З НАГОДИ

30-ЛІТНОЇ РІЧНИЦІ ІСТНОВАННЯ У. Н. СОЮЗА

в неділю 25-го квітня 1926 р.

В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛИ,

849 Н. Франклін ул., Філадельфія, Па.

В програму свята входить панахида за померших членів У. Н. Союза, яка відбудеться о год. 5-ій і концерт, який відбудеся о год. 7-ій вечером.

ПРОГРАМА:

Часть I.

1. **Отворення** .... **І. Пеленський,** голова Комітету
2. **Вступне слово** .... **Т. Грицей,** гол. предс. У. Н. С.
3. **Куди ти згинув Рідний Краю,** муз. Я. Степового, відспіває **В. Світлів**
4. **Пяно сольо** .... **п-на К. Росоловичівна**
5. **Пливе човен,** дует, баркароля Лисенка, виконають **П. Квітка і Т. Стеценко**
6. Квінтет: а) **Вечірний Дзвін,** Г. Павловського ....
б) **Дощик,** М. Лисенка, виконають ....
П. Квітка, Т. Стеценко, В. Світлів, Г. Павловський і В. Чавдарів.

Часть II.

7. **Реферат про У. Н. Союз** .... **О. Ревюк**
8. Сопран сольо: а) **Соловейко,** муз. Заремби ....
б) **Тропак,** муз. Бойчківського, відспіває ...... **П. Квітка**
9. Скрипкове сольо: а) **Українська Думка,** А. Кужелі ....
б) **Пісня без слів,** Січінського, виконає .... **Ф. Дубас**
10. Дует: **Пісня Сліпих,** муз. Сениці, відспівають **В. Світлів і Г. Павловський**
11. Квінтет: а) **Ой гай мати зелененький,** муз. Лисенка ....
б) **Стелися барвінку,** муз. Стеценка, виконають ....
П. Квітка, Т. Стеценко, В. Світлів, Г. Павловський і В. Чавдарів.
12. **Роздача відзначень від У. Н. Союза з нагоди кампанії приєднування нових членів в 1925 році.**

Вокальному квінтетові і солістам акомпанює панна Віра Стеткевич.

Всі членн відділів У. Н. Союза обовязані явитися на галі вже о год. 4-ій пополудни враз з відзнаками і прапорами. З галі всі удадуться походом до укр. кат. катедри на панахиду. По панахиді вернуться всі члени до галі на концерт.

Проситься всіх членів та всіх філаделфійських та доокопичних громадян прибути численно на се свято та своєю присутністю звеличати 30-ний ювилей найстаршої української орґанізації в Америці.

В концерті беруть участь співаки бувшого хору О. Кошиця та другі визначні наші артисти

ВСТУП ДЛЯ ВСІХ ВІЛЬНИЙ.

КОМІТЕТ СВЯТА.

ПРАВИЛЬНИЙ ШЛЯХ.

(Картина економічного відродження рідного краю).

Вже віддавна наше галицько-українське громадянство відчувало необхідність власними силами задовольняти свої потреби, — чи як-то тепер кажемо, йти „свій до свого".

Та немає де правди діти, ми вже з природи своєї були нерухливі, кволі, хоч і талановиті. Аж, треба було повоєнного лихоліття, окупації наших земель ворогами нашого політичного відродження, культурного та економічного поступу, щоби прямо примусити нас приглянутися до нового життя і, як кажуть, взятися за ум і піти за примірном більше розвинених і енергічніших націй і перейти до практичної продукції, творчої і хосенної праці на полі кооперації і ремесла.

Скажім собі правду в вічі, чи багато нас, Українців „займалося до війни, не кажемо вже кооперацією, яка була цілком занедбана, а ремеслом, прим.: кравецтвом, шевством, слюсарством, столярством і т. д.? До чиєї кишені йшов наш гріш? Хто мав з нього хосен і зарібок? Вдповідь все та сама: чужі!

Так вже воно велося з діда-прадіда, що верстви інтелігентські, або ті що до них прибували зпід селянської стріхи, тільки на те вчилися, щоби жити коло державного жолоба, наповнюючи собою всякі уряди. Міщанство і селянство, розуміється, бідніїше, не могло собі зарадити в тяжку годину, і, або наймалося на чорну, тяжку фізичну працю за злиденний гріш, або, в кращому разі, йшло в світ за очи, на еміграцію, звільняючи прадідівські землі під ворожу кольонізацію...

Та, хвалити Бога, вдарив грім і струхнув нас до основ, до коріння. Неначе прокинулися ми після тяжкого сну і побачили себе такими безпомічними, безрадними дітваками, без державних посад, без теоретичного і практичного знання якого будь ремесла, за яке можна би було зачіпити руки. А жити треба. Треба рівнож уміти пристосовуватися до нових умов і вимог теперішнього часу.

Мущина ще сяк-так може собі порадити, але вже що до жіноцтва, то тут справді розпука. Довгі роки стратить дівчина на науку, здає матуру і мріє про теплий кут — державну посаду. Та небавом гірко переконуєтся, що це щастя не для неї. І починається тяжка боротьба за істнування... Щож робити такій дівчині, яка не має ні „долярів", ні „моргів" на посаг, ані практичного знання якогось ремесла в руках? А як і пощастить такій бідній дівчині вийти заміж, то з якими засобами знання піде вона в терпку дорогу життя? Чим зможе потішити свого мужа така жінка незнайка?...

З кождим роком, днем, на наших очах, все тяжче стає жити не тільки бідному зарібкови, як він не посідає якогось спеціяльного фаху, а навіть і верствам заможнійшим, коли вони не є відповідно підготовлені до практичного ведення господарства чи підприємства. Досвід нас вчить і переконує, що вже скоро не можна буде уявити собі мущини, що мав би вищу освіту а не знав якогось фаху. Або жінки, яка не вміла би обшити себе і свою сімю. Вже й тепер є жінки, що вміють самі собі пошити найкращі костюми, плащі, сукні і капелюхи, а навіть... черевики! На жаль, поки що, це ще виїмкові одиниці! Та хочемо вірити, що на далі воно буде краще...

„Не бувати-б щастя, так нещастя помогло", каже народня приповідка. Так, властиво, сталося і з нами, Українцями. Як вже згадано вище, повоєнна доля придавила нас тяжким чоботом ворожої окупації, політично розпорошує наші сили, економічно знищує і у багатьох відбирає засоби і середники істнування...

В чому-ж наш порятунок від духової і економічної руїни і занепаду культурного? Тільки в: **Праці, Науці і Знанню!**

Тільки той має силу і може не журитися завтрішним днем, хто є розвиненим, рухливим і має один або більше фахів в руках!

В лихий, а скорше в добрий час розкрилися в нас очи на те, чого ми досі вперто не хотіли бачити, — до спільної праці — кооперації і до навчання практичних наук, т. є. ремесла.

За останні роки бачимо, як наша кооперація (споживча, кредитова і продукційна) набирає певної ваги і розгону, та захопле найдальші закутини нашого краю. Відкриваються школи і курси кооперативні і торговельні для теоретичної науки; заклади і робітні для практичного навчання ріжного ремесла, а для жінок і дівчат вже засновано на місцях спеціяльні курси і робітні **крою і шиття**, моднярства, килимкарства і ріжних ручних робіт, як от: вишивання, гафтування, гачкування, мережкування, плісовання, циття штучні і т. д..

При тій нагоді хочемо згадати про „Тернопільську Жіночу кооперативу „Труд", що провадить таку саме працю на ширшу скалю та дає своїм ученицям практичне знання з обсягу крою, шиття і ручних робіт, як рівнож і можність певного, сталого для себе заробітку.

Кооператива „Труд" в Тернополі заложена 10. грудня 1923 р. Членів має 133. (Висота уділу — один доляр). Перший 1923/24 р. істнування кооперативи прийшов під знаком тяжкої боротьби з фінансовими трудностями, з ріжними вальоризаціями, девальваціями і т. д.

В скрутний час розвитку кооперативи „Труд", з чільною допомогою прийшли заморні наші сестри і брати в Америці і Канаді, котрі своїми доляровими уділами фактично вдержали упадок інституції. За час істнування кооперативи побрало науку крою і шиття **понад 150 осіб.**

Нині, вступаючи в третій рік користної праці, кооператива „Труд" стоїть на твердому грунті, посильно і совісно виконуючи свій громадський обовязок.

З нового 1926 року, кооператива „Труд", (Тернопіль, ул. 3. Мая ч. 3/II.), значно побільшила продукцію своєї робітні та приступила до масового виробу для експорту в Америку, Канаду та Зелений Клин деяких спеціяльних річей, як от:

1. Українські Національно-Історичні костюми, для мущин і жінок, жупани, байбараки, горсетки, пояси і т. д.; 2) Готові вишивані мужеські і жіночі сорочки, так і окремі вишивки на сорочки; 3) Вишивані рушники, скатерті, дамські блюзочки, суконки цілі, та самі вишивки. Всі вишивки після найкращих мотивів Великої України, а то: Полтавщини, Київщини, та Гуцульщини; 4) Мережки, гафти, гердани, сумочки, торбинки і т. д.; 5) Для духовенство: фелони, стихарі, хоругви з національними мережками і стрічками і т. д.; 6) Штучні квіти для церков і прикраси дому.

Кооператива „Труд" в Тернополі (ул. 3. Мая, ч. 3/II.), просить всіх наших громадян, як і товариства, аматорські театральні гуртки а рівнож і бизнесменів, що живуть в Америці, Канаді, Бразилії, Аргентині, Австралії, Китаї і на Зеленому Клині, щоби поперли нашу роботу своїми замовленнями та вступили в склад її членів.

Від доброї волі організованого Українського громадянства тут в краю і за океаном буде залежати успіх і розвій кооперативи „Труд" в Тернополі, ул. 3. Мая ч. 3/II.

Управителькою робітні і інструкторкою курсів кооперативи „Труд" є п. Олена Лісова, еміґрантка з Великої України.

Проситься всі українські часописи о передрук цеї статті в цілому, або хоч в скороченню. Тернопіль, Галичина.

Р. Л. СТІВЕНСОН.

ОСТРОВ СКАРБІВ.

ЧАСТЬ ШЕСТА.

(41)

(Продовження)

— Щастє для мене — сказав Силвер — що я мав при собі отсього Джима Гакинса. Ви були би, так мені здається, дали старого Джека на кусні порубати і були би ані не рушилися, докторе.

— Дивно, як би те вгадали— сказав на те доктор весело.

Тимчасом прийшли ми до ґиґів. Доктор розбив один своїм рискалем, а ми відтак всі посідали на другий, щоби поплисти до північної пристані.

Аж до того місця, було всетаки яких вісім або девять англійських миль. Силвер, хоч ледви що живий, бо так був утомився, мусів так само як і другі взятися до весла і незадовго сунулись ми скоренько по гладкому морі. Незадовго випливли ми з проливу та поплили поза полуднево-східний конець острова, куди ми лише чотири дні тому назад тягнули „Гіспаніолю".

Коли ми плили попри горб з двома шпилями, видко було темний вхід до Бен Гонової печери, а коло нього якогось чоловіка, спертого на мушкет. То був сквайр, і ми стали повівати хустками та крикнули йому трикратно „Най жиє!" а Силвер кричав так само голосно як кождий з нас.

Ще дальших три милі, а ми стрінули як раз в устю північної пристані подумайте собі — „Гіспаніолю", що сама видобулася на воду. Послідній приплив моря підоймив її і ми були би її або таки зовсім не знайшли або хиба лиш яко нездалий розбиток, як би там був сильний вітер або такий сильний похват води як в полудневій пристані. Поминувши страту великого вітрила, була шкода, яку потерпів корабель, лиш незначна. Спільними силами спустили ми запасний якор у воду, що тут була лиш на півтора сяжня глубока та поплили відтак всі до румового заливу, що найблизший від Бен Гонової хати зі скарбами, звідки ми вислали Грея самого назад до „Гіспаніолі", щоби там через ніч побув на варті на скунері.

Від заливу аж до печері йшлося дорогою, що трохи підіймалася в гору. Перед входом приступив до нас сквайр. Супроти мене був він прихильний і добрий, але о мойій втечі не згадав ані словом похвали або нагани. Коли Силвер йому чемно поклонився, він став цілий на лиці червоний.

— Джеку Силвере — сказав він — з вас страшенний падлюка і обманець — урвитель, якого світ не бачив. Мене прошено, щоби я вас не ставив перед суд. Ну, добре, так і зроблю. Але ті померші, що згинули з вашої руки, висять вам на шиї як млинські камені.

— Дуже красно дякую, сер — відповів на те довгий Джек, салютуючи як найчемнійше.

— Важтеся ще й дякувати мені! — крикнув сквайр. — Я допускаюся грубого нарушення мойого обовязку. Проч мені з очий!

Відтак зайшли ми всі до печері. Було то просторе, продувне місце з маленьким жерельцем і ставочком чистої води, довкола котрого росли корчики папороті. Сподом був всюди пісок. Капітан Смолет лежав коло великої ватри, а в подальшому куті, куди лиш від часу до часу доходило світло, побачив я великі купи грошей та золотих штаб, уложених в чотири боки. Отже то були Флинтові скарби, котрих ми вибралися шукати з так далеких сторін, а ізза котрих вже сімнайцять матрозів з „Гіспаніолі" позбавилося життя. Але кілько то людей згинуло, заким ті скарби призбирано, кілько пополило крови та кілько було смутку, кілько мусіло пропасти добрих кораблів, що тепер спочивають на дні моря, і кілько хоробрих людей мусіло з завязаними очима ступати по дилях, кілько разів гуділи гармати та кілько було ганьби, обману і циганства та лютости — того не годен ніхто в світі сказати. А преці було ще трьох людий на острові, — Силвер, старий Морган і Бен Гон, що всі брали участь в тих злочинах, з котрих кождий мав надію на свою пайку з тих скарбів.

— Ходи сюди, Джиме— сказав капітан — з тебе добрий хлопчисько в своєму роді, Джиме, але мені не здається, щоби ми оба, ти і я, ще колись плили разом по морі. У тебе таки вже з роду за богато щастя. А то ви, Джеку Силвере? Вас же що сюди принесло, чоловіче?

— Мельдуюся покірно назад на своє місце і до служби, сер, — відповів Силвер.

— Ах! — промовив капітан, і то було все, що він сказав.

Яка то була знаменита вечеря того вечера, коли всі мої приятелі сиділи довкола мене, і як те мені все смакувало, Бен Гонова солена козина, до того деякі ласощі і фляшка старого вина з „Гіспаніолі". Я переконаний, що ще не було щасливійших або веселійших людей. А зовсім позаду, так, що його лише мало було видко від світла ватри, сидів Силвер та й заїдав з великим апетитом і схапувався дуже охотно і радо, подаючи, коли хто чого зажадав, ба навіть брав участь в нашій веселості — зовсім той сам лагідний, чемний і услужливий моряк, що в часі нашого виїзду.

Глава трийцять четверта
І послідня.

На другий день вже досвіта взялися ми до роботи, бо для такого малого числа людий було трудною задачю носити таку масу золота майже цілу милю на суші аж до заливу, а звідтам ще три милі водою аж до „Гіспаніолі".

Ті три морські розбишаки, що ще були на острові, не конче нам докучали, досить було одної станиці на вершку горба, щоби устеречися від всякого їх несподіваного нападу. До того ще після нашої думки відійшла їх вся охота до проливу крови.

Робота ішла нам жваво. Грей і Бен Гон їздили раз по раз з набором скарбів з острова до корабля, а другі тимчасом складали на березі золото в штабах. Дві разом звязані штаби важили як раз тільки, кілько рослий мущина міг поволі нести. А що мої сили не до того були, то я сидів цілий день в печері та пакував золоті монети в наші порожні міхи з сухарів.

Була так так само як і у Била Бонеса всіляка всячина монет, але, розуміється, безконечно більша і ріжнороднійша, а сортовання гроший робило мені велику радість. Були там англійські, еспанські та португальські монети: джорджори, люйдори, дублони і подвійні ґінеї, моадори і цекини, подоби всіх королів европейських, які в послідньому столітю засідали на тронах, якісь дивні східні монети, котрих покручені написи нагадували паутинне, круглі і чотирогранні монети, та й таки, що були на серединні з дірками, як би на те, щоби їх носити на шнурку на шиї — мені видиться, що в тій збірці був майже кождий рід монет. А що до їх числа, то було їх так безконечно богато, як листя в осени, бо мене від безнастанного нахилювання крижі таки добре зболіли та й пальців я вже собі не чув від томлячого сортовання.

День за днем тягнулася тота робота. Що вечера підвезено цілий маєток на корабель, а новий вже ждав слідуючого дня. А за цілий той час не чули ми нічогісенько про тих розбишаків, що ще осталися були при життю.

Було те, здається мені, третього вечера; ми, доктор і я, вийшли були на прохід на узбіччя горба з того боку, як рівнина на острові, коли повіяв вітер та доніс до нас з глубокої темряви під нами якийсь голос, ніби якийсь крик, ніби співи. Ми слухали хвильку, а потім настала знов дивна тишина.

— Боже їм прости — сказав доктор — то ворохобники!

— А всі запиті, сер, відізвався Силвер поза нами, видаючи свій суд як знаток.

Силвер, бо то треба мені додати, мав повну свободу і уважав себе видко, мимо того, що йому що дня допікали, за щось ліпшого і за члена нашого товариства, на котрого можна спуститися. Та й дійсно аж дивно було, як він спокійно принимав ту погорду, яку ми що дня йому показували, і як з неутомимою чемністю він нам підлещувався. Але ніхто з ним не обходився ліпше як з псом, виннявши хиба Бен Гона, котрий все ще страшно його боявся, та й може ще мене, бо я йому дійсно повинен був бути вдячним, хоч я видів, як він на височині лагодив вже нову зраду. Доктор відповів йому длятого досить гостро:

— Запиті або подурілі — сказав він.

— Зовсім правду кажете, сер — відповів Силвер — але те як вам так і мені байдуже.

— Чей не будете того сподіватися по мені, щоби я уважав вас людяним чоловіком — сказав на те доктор глумливо до нього — і длятого мої чувства будуть може несподіванкою для вас, мастер Силвер. Але як би я був так само переконаний про те, що вони з розуму посходили, як я того певний, що бодай один з них занедужав на пропасницю, то я би пішов до них, хоч і як велика була би небезпечність для мене самого і подавби їм лікарську поміч.

— Вибачте, пане — відповів Силвер — то ви би дуже зле зробили. Ви би тоді що найбільше стратили своє власне цінне життє, то можете мені вірити. Я тепер стою зовсім по вашій стороні і не хотівби, щоби ваша сила ослабилася; про особисту вдячність, до якої я вам зобовязаний, не хочу вже й говорити. А оті люди не додержалиби свойого слова, хочби й хотіли, а що ще важнійша річ, ви не вірите тому, щоби вони могли додержати.

— Ні — сказав на те доктор — таже ви той чоловік, що держить своє слово, ми те знаємо.

От і те було послідне, що ми чули про тих розбишаків. Ще лиш раз чули ми десь далеко вистріл та й здогадувалися, що вони вибралися на польованне. Зійшлася рада, на котрій ми постановили лишити їх на острові — ухвала, з котрої Бен Ґон найбільше тішився, а на котру і Грей зовсім годився. Але ми лишили їм споро припасів пороху і куль, більшу часть нашої козини, трохи ліків та й ще кілька знарядів, одіж, запасне вітрило, кілька посторонків, а на виразне жадання доктора ще й красного тютюну в дарунку.

(Дальше буде).

ВІДОЗВА
ДО ОДНОСЕЛЬЧАН З УГРИНКОВЕЦЬ, ПОВ. ЗАЛІЩИКИ.

На днях одержав я листа від Комітету з нашого рідного села Угринковець, в якім наші земляки звертаються до нас з такою просьбою. Вони хочуть будувати в нашім селі Народній Дім. А що ім самим тепер дуже тяжко за гріш то просять нас Американців, щоб ми їм помогли. Цей лист мене дуже врадував, бо він показує, що й наші односельчане не сплять а беруться до такого важного діла не оглядаючися на тяжкі часи. Тому і нам тут треба взятися до праці і дати їм поміч. А діло таке, що його піддержати варто. Тож хай не знайдеться ні один односельчан з Угринковець, який відмовився би від жертви на ту справу. Можливо, що неодин з нас верне до рідного села, так щоб йому не прийшлось встидатися, коли його спитають, де він був тоді як вони звертались з просьбою о піддержання такої гарної справи. Ми тут в Ню Йорку заснували комітет який буде старатися дати поміч рідному селу. В комітет входять: Володимир Найдан, голова; Константин Миронюк, касієр; Дмитро Шеремета, секретар. По всякі інформації просимо звертатися на адресу:

Dmytro Sheremeta
1204 Boyton Ave., Bronx, N. Y.

ЧИТАЛЬНЯ „ПРОСВІТИ" В СТАРОМІЩИНІ ДО КОМІТЕТУ ЗБІРОК В НЮ ЙОРКУ НА РУКИ ПАНА ІВАНА ГРЕЧАКА.

Дорогі Родимці!

Довідалися ми з Вашого листа до Миколи Гурина, що наш старий Виділ Читальні „Просвіти" в Староміщині не був ласкав Вас повідомити ні Вам заслати подяки за присилані з зібрані Вами 230 дол. — Дуже нам сумно то почути, але ми як нововибраний Виділ самі нічого о цім не знали, бо вони нас все збували і потішали тим, що подяка вислана. Як показалось тепер то вони Вас так і тут нас впроваджували в блуд. — Ми яко нововибраний Виділ дуже Вас за те перепрашаємо — будьте дальше для нас щирими і не відкажіть нам помочи, — бо без Вашої помочи нема надії на скінчення. Ми передали паном Водюком що одну відозву до Вас і просимо Вас, щоби Ви подали в своїх часописах до відома. Може ще хто відозветься на Ваш поклик. Ми сейчас по висланню цього листа до Вас пішлемо до своїх часописей подяку і вишлемо на Вашу адресу один примірник, щоби Ви мали чим перед людьми виказатись. Ми Вас увіряємо і маємо надію, що ми самі тутешні господарі поведемо діло в докінченню дому в лучшім напрямі.

Просим Вас всіх Дорогі Родимці причиниться бодай чим небудь, щоби хоть вкрити дім бляхою, бо школа праці Вашої і нашої.

Староміщина, дня 23/XII. 1925.

Степан Осадчук, секретар.

ВИДІЛ:

Григорій Мотика, голова;
Степан Осадчук, секретар;
Федь Покотило,
Микола Гурин,
Стефан Максимів, виділові.

З українського життя в Америці.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Комунікат Союза Українок в Америці.

В неділю, дня 18. с. м. відбулися надзвичайні збори Союза Українок в Америці в Народнім Домі в Ню Йорку. На зборах обговорено справу участи Українок в Міжнароднім Конгресі Рівноуправнення Жінок, який відбудеться в Парижі в маю сего року. Союз Українок у Львові звернувся до американських Українок за фінансовою допомогою на висланне делеґації на сей конґрес. З уваги на те, Союз Українок в Америці рішив вислати на сю ціль $100.00.

Відтак обговорено справу першого українського жіночого конґресу в Америці, який скликує Союз Українок в Америці — в Ню Йорку в жовтні сього року.

До конґресу ще пять місяців часу. Союз Українок звертається до всіх українських жіночих організацій в Злучених Державах і в Канаді, щоби приготовлялись до конґресу, а саме, щоби вибрали по одній делеґатці і зібрали для неї кошти подорожі, а також обговорили домагання і бажання, які делеґатки схотять піднести на конґресі. Союз Українок трактує сей конґрес дуже серіозно, бо хоче, щоби се дало дійсний почин до зорганізовання Українок в Америці. Союз Українок робить всі приготовання і навязав вже взаємини з американськими жіночими організаціями. Сподіваємося, що широкі круги нашого громадянства підіпруть нас в сих змаганнях, та що українська преса в Злучених Державах і Канаді не відмовить нам місця до поширення наших ідей.

Вкінці постановлено звернутися до всіх жіночих організацій і сестрицтв в околиці Ню Йорку, щоби повідомили Союз Українок про свої найблизші мітінґи, а Союз Українок вишле до них своїх делеґаток, які представлять завдання нашої загальної організації.

За всіми інформаціями просимо звертатись до секретарки Союза Українок:

Mrs. Helen D. Lototsky
87 Van Wagenen Ave.,
Jersey City, N. J.

Просимо другі українські часописи о передрук сього комунікату.

ЗА СОЮЗ УКРАЇНОК В АМЕРИЦІ:
Юлія Яремова, голова,
О. Лотоцька, секретарка.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Чи наша душа скаменіла?

Не знаю де і в чім шукати причини скаменілости в нашого Рочестеру. Правда, що деколи дуже богато чуеться крику і шуму про нашу громаду як дуже працюючу та патріотичну. І дійсно патріотів на словах у нас не брак.

Але де ті патріоти до праці? Я не хотів би писати гірких слів, але часами сама совість не позваляє мовчати. Много промахів можна дарувати провідникам нашої громади, але один мушу напятнувати.

9. марта 1814 року родився спаситель нашого народу, Тарас Г. Шевченко а 10. марта 1861 року замкнув очи. Ціле життя своє дав за наш нарід. Весь свій вік будив його до життя. Мов та іскра спалахнуло його слово по всій Україні, а пророчі слова його зрушили міліони гноблених.

А в нас нема кому помянути того мученика не-злим тихим словом, нема кому догадатися, щоби вшанувати його память. Чи забули. Американці про Вашингтона, Линкольна, як ми забуваємо за нашого Шевченка. Хай це буде останній раз в нас, що ми забули. Ви всі, предсідателі, секретарі, касієри товариств і братств, ви є громадськими провідниками. Знайте, що Ваша робота не кінчиться в товариствах. Ви повинні бути ще й показчиками українського життя в громаді.

Тим разом, добре, що хоч діти виратують ситуацію. Бо ото 24. квітня українські шкільні діти школи Товариства Вільних Козаків, 316 відділу У. Н. Союза при співучасти Українського Громадського Хору уладжують концерт 65-тих роковин смерти Тараса Шевченка.

Одно лихо, що той концерт відбудеся так пізно, але краще пізно як ніколи. Таке спізнення не повинно одначе вже ніколи повторитися.

Не можна святкувати Петра в великодний піст, а Різдва в петрівку. Так і наших свят національних не можна обходити, коли собі хто хоче, а в призначений на те час, коли цілий наш нарід ті свята святкує.

Д. Братусь.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

В 15-тий ювилей артиста Українського Народного Дому, Петра Гурського.

Дня 29-го мая сего року, Братство св. Володимира, справляє свому членови, артисту Петру Гурському, 15-літній ювилей его артистичного працювання на українській сцені. Петро Гурський почав свою карієру на Великій Україні. В трупі Приходьки, на Далекім Сході, як артист виробив собі імя, а в Европі виступав в комічних фільмових картинах. За один рік свого перебування в Америці, він вспів зробитись любимцем української театральної публики. Кождий, хто тільки бачив Гурського на сцені, поніс з собою приємне враження. В якіб він ролі не виступав, его чудова гра заставляла всіх сміятись веселим сміхом, який переходив дуже часто в реґіт. Драматичні его ролі, нераз заставляли публику плакати. Знають его в українській колонії і з рекордів Колюмбії. Знають его і як гарного куплетиста-юмориста. На сей раз, з нагоди ювилею, Петро Гурський переклав і скомпонував з французького комедію „Тітка". В виставі тої комедії приймуть участь найліпші сили.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і чітко.
3. — Лиш по одній стороні паперу.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописах нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.
7. — Не дайте нікого особисто, але не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописі, в ку дописуватель написав за кілька мілят (коли її дуже потребує, може з себе оставити відпис).
9. — Не посилати „наглих" дописей з домаганнем „сейчас" помістити, бо се звичайно тільки показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надолужила.
10. — Не присилати до редакції статей і поезій неподданих якого формою, або безвартних щодо змісту; а до того й не жадати звороту таких пісень.